

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

**з дисципліни
«ВСТУП ДО ФАХУ»**

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

(шифр і назва)

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

(шифр і назва)

освітня програма: «Міжнародні відносини»

(шифр і назва)

спеціалізація

(шифр і назва)

вид дисципліни: обов'язкова

(обов'язкова / за вибором)

факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладачі: кандидат політ. наук, ст. викладач Кліпкова Г. О.

1. Навчальний контент.

Місце дисципліни в системі підготовки фахівців у сфері міжнародних відносин та особливості їх підготовки в Харківському університеті ім. В. Н. Каразіна.

**1.1. Загальні відомості про спеціальність, спеціалізацію та кваліфікацію.
Навчальний план підготовки бакалавра за освітньою програмою
“Міжнародні відносини”.**

1.2. Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти.

1.3. Сфери діяльності бакалавра з міжнародних відносин.

Насамперед, необхідно ознайомити здобувачів з системою підготовки фахівців з міжнародних відносин на кафедрі міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки. Також студенти дізнаються про особливості навчання на факультеті міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу. Студентам пропонуються для ознайомлення поняття навчального плану, кредиту та особливості навчання за принципами болонської системи. Здобувачі знайомляться з переліком предметів з циклів загальної та професійної підготовки.

Надаються визначення бакалавра, молодшого спеціаліста, магістра. Також студенти дізнаються про перспективи кар'єри фахівця з міжнародних відносин, про потенційні місця работ, про можливі сфери роботи, про потенційні посади, які може обіймати баалавр або магістр міжнародних відносин.

Тема 2. Особливості університетської освіти. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.

2.1. Становлення університету як провідного навчального та наукового закладу.

2.2. Відомі люди, пов'язані з Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна. Нобелівські лауреати Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

2.3. Структура Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

В межах даної теми студенти дізнаються про історію Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, про його заснування, становлення та розвиток. Також розглядається сучасне положення університету серед провідних вітчизняних, європейських та світових наукових закладів.

Перш за все, студентам пропонується ознайомитись з особистістю самого Василя Назаровича Каразіна та з його зусиллями, докладеними для заснування університету. Також пропонуються до уваги життєві та наукові шляхи І. Багалія, М. Барабашова, О. Бекетова, а

також нобелівських лауреатів, науковий шлях яких пов'язаний з ХНУ – І. Мечникова, Л. Ландау, С. Кузнеця.

В рамках даної лекції студенти дізнаються про структуру та наукові установи Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Тема 3. Міжнародні відносини та світова політика.

3.1. Міжнародні відносини як суспільне явище: основні риси.

3.2. Типи та рівні міжнародних відносин.

3.3. Міжнародна система: сутність, структура та рівні.

Термін «міжнародні відносини» вперше вжив Єремія Бентам (1748-1832) наприкінці XVIII ст. для позначення «спілкування між державами». З часом цей термін починають використовувати для означення пояснення різноманітних аспектів міждержавних відносин.

Міжнародні відносини – це сукупність політичних, економічних, правових, дипломатичних, ідеологічних, військових, культурних та інших зв'язків і відносин між народами, державами та їх групами, соціальними, економічними та політичними силами та організаціями, що діють на світовій арені.

Здобувачам пропонується ознайомитися з чисельними класифікаціями міжнародних відносин за типами та рівнями.

Також розглядаються поняття міжнародної системи. Це сукупність інтегрованих елементів (союзів, блоків, коаліцій держав і міжнародних організацій), які пов'язані між собою причинно-наслідковими зв'язками. Міжнародна система є об'єктом, що характеризується цілістю і єдністю, а метою її функціонування є підтримання внутрішнього стабільного стану. В залежності від критеріїв міжнародні системи поділяються на гомогенні та гетерогенні, конфліктні та кооперативні, стабільні та нестабільні, однополярні, біполярні та багатополарні тощо.

Тема 4. Основні учасники міжнародних відносин.

4.1. Суб'єкти міжнародних відносин: сутність та різновиди. Державні та недержавні учасники міжнародних відносин.

4.2. Державні та недержавні учасники міжнародних відносин.

4.3. Роль неурядових учасників міжнародних відносин у сучасному світі.

Студентам пропонується визначення та ознаки суб'єкта міжнародних відносин. В межах лекцій формується розуміння принциповості поділу всіх суб'єктів міжнародних відносин на державних та недержавних. На тлі збільшення різновидів акторів міжнародних відносин особливу увагу пропонується звернути на міжнародні організації, які в свою чергу, поділяються на міжурядові та неурядові.

Роль неурядових акторів у сучасному світі зростає внаслідок процесів, пов'язаних з глобалізацією світової системи, із різноманітними транскордонними взаємодіями. Дослідники недержавними акторами вважають такі транснаціональні організації, як багатонаціональні корпорації, міжнародні об'єднання, в основу яких покладено релігію, наукові інтереси, еконічні мотиви, а також приватні групи, які взаємодіють через державні кордони. До недержавних учасників міжнародних відносин ми зараховуємо міжнародні організації, транснаціональні корпорації та інші громадські сили та рухи, які діють на глобальній арені.

Тема 5. Держава - головний суб'єкт міжнародних відносин

5.1. Феномен держави як інституту та основного учасника міжнародних відносин.

5.2. Вплив держави на міжнародну політику в епоху глобалізації. Державний суверенітет.

5.3. Теорії походження держави.

Перш за все слід зазначити, що дослідження держави в широкому сенсі є основою дослідження всіх політичних процесів, оскільки проблеми державного будівництва, закономірностей функціонування державних інститутів, їхньої якості, питання межі втручання держави в життя суспільства та громадян є центральним в політиці.

Студентам пропонується для ознайомлення визначення держави, надане Максом Вебером, а також поняття легітимності держави, що нерозривно з ним пов'язано. Також необхідно надати визначення поняття «національна держава» (географічно обмежена, законно визнана легальна цілісність, що керується єдиним урядом і населення якої вважає себе єдиною нацією (переважно у політичному значенні цього слова)).

Держава як суб'єкт міжнародних відносин знаходиться в певному правовому просторі - глобальному та субглобальному, і цей простір, неухильно розвиваючись, стає все тіснішим. Справа не лише в тому, що міждержавні стосунки регулюються все більш змістовним міжнародним правом. Законодавства різних держав адаптуються до законодавства вищої інстанції. Так, наприклад, у країнах Європейської спілки вже юільш ніж половина національних законів ґрунтується на законах ЄС.

Тема 6. Зовнішня політика держави.

6.1. Сутність та принципи зовнішньої політики держави. Типи зовнішньої політики держави.

6.2. Типи зовнішньої політики держави.

6.3. Співвідношення внутрішньої та зовнішньої політики держави.

Зовнішня політика держави – це комплекс дій, спрямованих на встановлення і підтримку стосунків з міжнародним співтовариством, захист власного національного інтересу та поширення свого впливу на інших суб'єктів міжнародних відносин.

Отже, зовнішня політика є втіленням державного курсу у міжнародних справах. Йдеться про регулювання стосунків однієї держави з іншими державами і народами відповідно до її національних інтересів і на основі певного комплексу загальновизнаних рішень.

Студентам пропонуються для вивчення зовнішньополітичні сили держави, об'єктивні засади зовнішньої політики та основні принципи зовнішньої політики. Також в рамках лекції вивчаються підходи Дж. Розенау та Г. Моргентау до вивчення зовнішньої політики.

Тема 7. Імідж держави та імідж політика як складові системи міжнародних відносин

7.1. Поняття та функції іміджу. Імідж держави.

7.2. Засоби створення та підтримання позитивного іміджу держав. Функції міжнародного іміджу.

В межах даної лекції пропонується ознайомитися з іміджем як емоційно забарвленим образом, що склався в масовій свідомості та має характер стереотипу. Імідж є компактним відображенням того чи іншого об'єкту. Він виокремлює з багатьох рис об'єкту його виключність, особливі риси, ознаки. Він не узагальнює, а індивідуалізує об'єкт. Створення іміджу держави завжди відбувається з опорою на її об'єктивні характеристики. Він доповнює та об'єднує уявлення про об'єкт, активізуючи ті позитивні характеристики, що вже сформувалися.

Здобувачі знайомляться з концепціями Роберта Джервіса, Е. Баталова, Д. Ольшанського.

Отже, політичний імідж держави – це дуже складний багатокомпонентний феномен, який оцінюють не лише в політичних структурах та інститутах, а й у масових аудиторіях. Глибоко осмислити цей феномен допомагає докладний розгляд його структурних і комунікативних компонентів.

Тема 8. Інтереси та цілі суб'єктів у міжнародних відносинах.

8.1. Інтерес у міжнародних відносинах. Взаємозв'язок інтересів, мотивів і цілей суб'єктів міжнародних відносин.

8.2. Засоби міжнародних відносин. Сила як атрибут міжнародних відносин.

8.3. М'яка сила та її застосування в міжнародних відносинах.

Варто почати з поняття інтересу, яке вважається головним атрибутом міжнародного актору, виступає основою для формування мотивів та цілей його міжнародної діяльності.

Вперше це обірунтував Г. Моргентау, вважаючи цю проблематику центральною для міжнародних відносин.

Інтерес є поняттям, яке вказує на зв'язок між потребами, витратами та можливостями, умовами реалізації цих потреб у сфері міжнародних взаємодій. Інтерес суб'єкта міжнародних відносин, особливо держав, формується внаслідок усвідомлення потреб передусім внутрішнього характеру із врахуванням значної кількості чинників зовнішнього походження.

Здобувачам пропонується ознайомитися з поглядами на цілі і інтереси у міжнародних відносинах Р. Арона. Г. Моргентау та інших дослідників. Також в рамках лекції розглядається концепція м'якої сили Дж. Ная та приклади її імплементації у сучасному міжнародному порядку.

Тема 9. Міжнародний порядок та світове лідерство.

9.1. Міжнародний та світовий порядок: суть та основні виміри.

9.2. Основні історичні типи міжнародного порядку.

9.3. Концепція геополітичної гегемонії. Цикли світового лідерства.

Ця лекція має пояснити концептуальну дистанцію понять «міжнародний порядок», «міжнародна система» та «світовий порядок». До вивчення пропонуються концепції Х. Булла та О. Богатурова.

Здобувачі дізнаються про закономірності еволюції міжнародних порядків, вивчають історичні типи міжнародних систем – вестфальська, віденська, версальсько-вашингтонська, ялтинсько-потсдамська та постбіполярна системи міжнародних відносин.

Нарешті, розглядається концепція геополітичної гегемонії І. Валлерстайна та Дж. Модельскі і В. Томпсона.

Тема 10. Глобалізація та глобальні проблеми сучасності

10.1. Сучасні глобальні тенденції та їх вплив на міжнародні відносини.

10.2. Виміри глобалізації та їх вплив на міжнародні процеси.

10.3. Глобальні проблеми сучасності та перспективи їх вирішення.

Ключовим поняттям, що характеризує специфіку розвитку людства у ХХІ ст. є глобалізація. У лекції надається визначення та головні ознаки глобалізації, а також типи глобалізації – горизонтальний та вертикальний. Пропонується три підходи до глобалізації – гіперглобалістський, скептичний та трансформістський.

Також вивчаються основні виміри глобалізації та розглядаються глобальні проблеми сучасності: екологічна проблема, розподіл «Північ – Південь», перенаселення Землі, збереження миру зміцнення міжнародної безпеки, роззброєння держав, раціональне використання ресурсів, глобальні інформаційні потоки та кібербезпека.

Отже, для подолання глобальних проблем необхідні спільні зусилля народів Землі, консолідація світової спільноти. Передумовою цього є вивчення цих проблем, розуміння їх впливу на всі сфери суспільства, розвиток почуття належності людей до єдиної спільноти і міжнародної солідарності.

Тема 11. Сутність, виникнення та форми дипломатичної діяльності.

11.1. Міжнародні відносини, зовнішня політика і дипломатія. Їх еволюція та сучасний стан.

11.2. Поняття та визначення дипломатії. Різновиди дипломатії.

11.3. Форми та методи дипломатії.

Варто розпочати з того, що історичний досвід свідчить, що держава міцна не лише своєю економічною потужністю, науково-технічним і військовим потенціалом, але і своєю дипломатією, зрозумілою та гнучкою дипломатичною службою, професійним і моральним потенціалом кадрів дипломатичного корпусу. Саме дипломатична служба багато в чому зумовлює успішність вирішення зовнішньополітичних завдань, що стоять перед державою.

Здобувачі знайомляться з основними поняттями, формами та методами дипломатичної діяльності.

Тема 12. Дипломатія як наука та мистецтво.

12.1. Основні віхи історії дипломатії.

12.2. Особливості дипломатії: від античності до сучасності. Основні вимоги щодо важливих якостей дипломата у минулому та сьогоденні.

Треба відзначити, що інститут дипломатії є одним із найстаріших у відносинах між державами. Він виник з розвитком стосунків між державами стародавнього світу, такими, як Ассирія, Вавилон, Єгипет, Індія, Греція і Рим. Особливо активно розвивався інститут переговорів та обмін посольствами в Єгипті. Дипломатичним листуванням у Єгипті займалася особлива державна канцелярія з іноземних справ. Епоха Середньовіччя дала значний поштовх для розвитку відповідних норм звичаєвого права: спочатку у відносинах між грецькими державами, а пізніше — з мусульманськими. Значне місце у розвитку дипломатії посідала Церква.

Переломним моментом в історії дипломатії і дипломатичного права стала поява постійних дипломатичних представників. Необхідність у них породили взаємовідносини міст-держав Північної Італії. Першість у цьому належить Венеції, Мілану, Неаполю і Рагузі, а також Франції. Головні посади в дипломатії стали обіймати професійні дипломати.

Важливо, що раніше історія дипломатії не знала такої кількості глобальних і регіональних проблем (тероризм, наркобізнес, екологічна безпека, збройні конфлікти тощо) та залучення великої кількості держав для їх розв'язання. Крім цього, значний вплив на міжнародні відносини і безпосередньо на дипломатію мають засоби масової інформації, які щораз більше стають "четвертою" владою, яка, у свою чергу, нічим не поступається законодавчій і виконавчій. В умовах ядерної небезпеки людство почало розуміти, що війна вже не є ефективним і прийнятним засобом вирішення спорів, і що лише переговори, тонка та вміла дипломатія можуть врятувати світ від загибелі, а існуючі міжнародні проблеми настільки ускладнилися, що вимагають участі з боку професіоналів – дипломатів.

Тема 13. Дипломатична та консульська служба. Загальна характеристика Міністерства закордонних справ України.

13.1. Дипломатична та консульська робота як складова дипломатичної служби, дипломатичних відносин, зовнішньополітичної діяльності держав.

13.2. Форми і методи роботи із забезпечення успішної діяльності закордонних дипломатичних представництв. Міністерство закордонних справ України. Загальна характеристика.

Здобувачі знайомляться з змістом та специфікою консульської служби. Вивчаються особливості юридичної бази – поняття дипломатичної недоторканості, імунітету приміщень, посадових осіб, зайнятих у дипломатичній службі, листування тощо.

Високопрофесійна та добре організована дипломатична служба як невід'ємна складова державної служби України – найважливіша умова успішного виконання державою своїх функцій, рішення стратегічних завдань політики України на міжнародній арені. В рамках лекції розглядаються завдання та структура Міністерства закордонних справ України.

Тема 14. Міжнародні організації у світовій політиці. ООН – універсальна міжнародна міждержавна організація.

14.1. Форми міжнародної співпраці.

14.2. Міжнародні організації у світовій політиці.

14.3. ООН - універсальна міжнародна організація.

Сучасний світ характеризується значним зростанням ролі міжнародних організацій, збільшенням їх чисельності. Міжнародні організації є інструментом уніфікації та зближення позицій держав-членів, це механізм розв'язання міждержавних протиріч, реалізації інтересів учасників цих об'єднань. Вони охоплюють надзвичайно широкий спектр інтересів і проблем держав, сукупних груп, а також окремих громадян, зумовлюють необхідність постійного відслідковування тенденцій інтеграційних процесів.

Варто зазначити, що за умов процесу глобалізації дедалі більшого значення набувають міжнародні політичні інститути, які здійснюють істотний вплив на стабільне функціонування і подальший розвиток світового співтовариства. До найважливіших з них

належить Організація Об'єднаних Націй – єдина і найбільша міжнародна міждержавна організація.

Врешті слід зазначити, що Україна, будучи державою-засновником ООН, вже як незалежна і суверенна держава, має намір брати активну участь у діяльності ООН та її спеціалізованих установ, розвиваючи і збільшуючи набутий досвід і традиції, беручи реальну участь у діяльності нових інституцій ООН, створених у результаті її реформи.

Тема 15. Європейський вимір міжнародних відносин.

15.1. Європа та її місце у сучасному світі. Багатосторонні механізми в Європі: Європейський Союз, ОБСЄ, Рада Європи.

15.2. Європейська інтеграція. Етапи розширення Європейського Союзу. Основні цілі ЄС. Історія та структура ЄС. Європейський суд з прав людини. Україна і Рада Європи.

ЄС є унікальним міждержавним утворенням, оскільки поєднує в собі ознаки міжнародної організації та держави, хоча формально не є ані тим, ані іншим. ЄС – це об'єднання демократичних європейських країн, що спільнопрацюють задля миру та процвітання. Країни ЄС утворили спільні інституції, яким делегували частину своїх повноважень у прийнятті рішень.

Головним завданням є ознайомлення здобувачів з історією європейської інтеграції, її етапами та сучасним станом, а також зі складною структурою ЄС. Необхідно розглянути такі інституції, як Європейська Рада, Європейська Комісія, Європейський Парламент, Рада Європи, Європейський Суд, їх роль та функції у структурі ЄС.

Врешті, необхідно розглянути відносини України з ЄС з точки зору плідної співпраці та майбутнього потенційного членства.

Тема 16. Регіональні особливості міжнародних відносин.

16.1. США в глобальному та регіональному вимірах. Світові позиції США. Глобальна стратегія США. Інструменти американського впливу. Дискусії про лідерство США

16.2. Регіональні проблеми міжнародних відносин (Азія, Близький та Середній Схід, Латинська Америка, Африка).

В межах останньої лекції здобувачі знайомляться з регіональною специфікою міжнародних відносин. Вивчаються особливості таких макрорегіонів, як Азія, Північна Америка, Латинська Америка, Близький та Середній Схід та Африка. Аналізуються міжнародні урядові та неурядові організації, що здійснюють визначальний вплив в цій кластерах, здійснюється спроба комплексного аналізу історії та майбутніх перспектив в тій чи іншій частині світу.

Тема 14. Лекція.

Міжнародні організації у світовій політиці. ООН – універсальна міжнародна організація

1. Форми міжнародної співпраці

Двостороння співпраця здійснюється за допомогою міністерств закордонних справ, спільних торгових палат, товариств дружби, які своєю чергою розвивають співпрацю на рівні громадськості. На нижчих рівнях співпраця здійснюється підприємствами, державними та приватними організаціями, інституціями тощо.

Багатостороння співпраця більш складна, позаяк, забезпечення співдії трьох і більше сторін вимагає координації та узгодження дій. З цією метою створені спеціальні інституції та секретаріати, координаційні групи, комісії тощо. Коло їхніх функцій охоплює питання технічного забезпечення діяльності міжнародних об'єднань, що працюють на багатосторонній основі. До них належать і деякі міжнародні організації: Співдружність Незалежних Держав (СНД), Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН), Ліга Арабських Держав, Організація Американських Держав (ОАД) тощо.

Спільною рисою всіх перелічених вище міжнародних організацій є те, що кожна держава, узгоджуючи свою зовнішньополітичну чи економічну (зрештою, як і будь-яку іншу), діяльність з іншими членами організації, водночас діє на міжнародній арені цілком самостійно. Будь-яка держава, що співпрацює з іншими на багатосторонній основі, залишає за собою певну суверенність як у зовнішній, так і у внутрішній політиці. Вона залишає за собою повне право достосовуватись чи ні до рішень, що приймаються більшістю членів організацій. При багатосторонній співпраці учасники володіють значною автономністю.

Існує різні типи міжнародних відносин:

—харитативні, що є особливим типом відносин, у які вступають учасники міжнародних відносин з метою надання допомоги відсталим країнам, а також у випадках стихійного лиха, катастроф, епідемій тощо;

—міжнародна співпраця у боротьбі зі злочинністю, яка виявляється в обміні інформацією щодо злочинних угруповань, їхній діяльності та в деяких випадках спільних акцій правоохоронних органів зацікавлених країн. Крім цього, одним із проявів такого співробітництва є екстрадиція осіб, відносно яких провадиться слідство в інших країнах.

Міжнародна співпраця охоплює також освоєння космосу, дослідження Антарктиди, рятувальні операції тощо.

Значно вищим ступенем інтеграції характеризується колективна співпраця. Для її забезпечення створюються спеціальні наддержавні інституції, на користь яких країни-члени передають (делегують) повноваження щодо прийняття рішень, обов'язкових для всіх членів інтеграційного угруповання у тих сферах компетенцій, які ним визначені. Інтеграція учасників міжнародних відносин на колективній основі передбачає на першому етапі тісну координацію їх дій у тих сферах, співпраця яких визначена як принципова, на другому — злиття в єдиний національний, політичний, економічний, військовий, правовий простір. Сфера управління ними передається наднаціональним інституціям, тоді як внутрішні (національні) органи влади залишають за собою лише оперативне управління.

Спільними рисами будь-яких міжнародних організацій, що діють на колективній основі, є:

—формування єдиних функціональних просторів у межах територій країн-учасниць, у яких визначальну управлінську роль відіграють наднаціональні колективні інституції;

—втрата частини власної суверенності країн-членів та підпорядкування їх зовнішньої і внутрішньої політики наднаціональним структурам.

2. Міжнародні організації у світовій політиці

Сучасний світ характеризується значним зростанням ролі міжнародних організацій, збільшенням їх чисельності.

Міжнародні організації є інструментом уніфікації та зближення позицій держав-членів, це механізм розв'язання міждержавних протиріч, реалізації інтересів учасників цих об'єднань. Вони охоплюють надзвичайно широкий спектр інтересів і проблем держав, суспільних груп (політичних, економічних, культурних тощо), а також окремих громадян, зумовлюють необхідність постійного відслідковування тенденцій інтеграційних процесів.

В широкому розумінні, міжнародна організація являє собою асоціацію держав, яка заснована щонайменше трьома учасниками міжнародних відносин на підставі договору, володіє конституцією і загальними органами, має юридичну особу, відмінну від особи держав-членів, узгоджені її учасниками цілі та компетенцію діяльності. Її можна визначити як стабільний інститут багатосторонніх міжнародних відносин.

Міжнародні організації, як правило, поділяються на міждержавні (міжурядові), засновниками і членами яких виступають держави, та неурядові, що об'єднують фізичних або юридичних осіб. Угода про їх створення не носить міжурядового характеру, а діяльність здійснюється поза межами офіційної зовнішньої політики держав.

Проте досить часто неурядові організації підтримують офіційні відносини з міжурядовими організаціями або припускають змішане членство недержавних структур і державних організацій. Наприклад Міжнародна рада наукових спілок включає міжнародні наукові об'єднання, академії, національні наукові центри, наукові асоціації та урядові структури.

Характерними для міжнародної організації є такі риси:

- участь в об'єднанні різнонаціональних сторін (держав, юридичних чи фізичних осіб, суспільних груп);
- спільні постійні цілі;
- наявність установчого договору (або статуту), що регламентує принципи організації та діяльність утворення;
- постійні інституційні органи, що забезпечують статутну діяльність міжнародної організації;
- рівність учасників об'єднання;
- відповідність цілей діяльності загальноновизнаним принципам та міжнародно-правовим нормам.

Слід зазначити, що різні назви міжнародних організацій (ліга, асоціація, союз, фонд, банк тощо) в цілому не впливають на визначення їх статусу. міжнародна організація не повинна ставити за мету отримання прибутку. Виходячи з цього, транснаціональні корпорації не належать до міжнародних неурядових організацій.

Існує поділ міжнародних організацій за критерієм функціонального типу та географічного масштабу діяльності.

За географічним масштабом міжнародні організації поділяються на глобальні — ООН, ЮНЕСКО, МАГАТЕ та ін., міжрегіональні (за географічним простором) — СНД, ГУАМ, НАТО та ін., регіональні — ЄС, НАФТА, ЄБРР та ін., субрегіональні — Бенілюкс, Вишеградська четвірка тощо.

За обсягом компетенції, або функціональним типом, міжнародні організації розподіляються на організації загальної і спеціальної компетенції, обмеженої однією сферою співпраці, а саме:

- військово-політичною — НАТО, Західноєвропейський союз тощо;
- економічною — ЄАВТ, ЄС, Андорська група, АТЕК та ін.;
- фінансовою — МВФ, Всесвітній банк, Європейський банк реконструкції та розвитку тощо;
- науковою — ЮНЕСКО, Пагуошський комітет та ін.;
- технічною — Європейське космічне агентство та ін.;
- спортивною — ФІФА, МОК.
- Правозахисною (Міжнародна Амністія), гуманітарною, релігійною тощо.

До основних функцій міждержавних (міжурядових) організацій відносяться нормативно-регулюючі (нормотворчість, кодифікування), контрольні, оперативні, інформаційні та організаційні.

Безпосереднє нормотворення міжнародних організацій реалізується у двох напрямках: укладання угод з державами та іншими міжнародними організаціями, а також ухвалення тих чи інших рішень, резолюцій, постанов.

Об'єктивними причинами виникнення неурядових міжнародних організацій є глобалізаційні процеси та масштабні транскордонні взаємодії. В перспективі міжнародні неурядові організації зумовлять створення глобального громадянського суспільства, яке впливатиме на систему міжнародних відносин подібно до громадянського суспільства у національних державах

Основним політичним засобом неурядових організацій у сфері міжнародної політики є мобілізація міжнародної суспільної думки, а методом досягнення цілей – здійснення тиску на впливові міжурядові організації і безпосередньо на ті чи інші держави. Саме так діють, наприклад, «Грінпіс», «Міжнародна амністія», «Міжнародна федерація з прав людини» або «Всесвітня організація боротьби проти тортур». Тому міжнародні неурядові міжнародні організації такого типу часто називають «міжнародними групами тиску»

Міжнародні неурядові організації є самостійними акторами, не пов'язаними з діяльністю національних урядів, на території яких вони зареєстровані.

У світовій політиці міжнародні неурядові організації забезпечують розширення варіативності і гнучкості політики держав, пропонують такі варіанти дій і рішень, які раніше не розглядались і не аналізувались; допомагають політикам краще зрозуміти сутність і особливості тієї сфери діяльності, за яку вони несуть відповідальність, а також зрозуміти завдання, що потребують виконання із врахуванням інтересів громадськості

3. ООН - універсальна міжнародна організація

За умов процесу глобалізації, визначення й осмислення якого стало однією з ключових проблем сучасної політичної науки, дедалі більшого значення набувають міжнародні політичні інститути, які справляють істотний вплив на стабільне функціонування і подальший розвиток світового співтовариства. До найважливіших з них належить Організація Об'єднаних Націй – єдина і найбільша міжнародна міждержавна організація.

ООН - це універсальна міжнародна організація, створена для підтримання міжнародного миру, загальної безпеки та для сприяння розвитку всебічного співробітництва між державами.

Статут ООН був підписаний 26 червня 1945 р. на Конференції в Сан-Франциско та набув чинності 24 жовтня 1945 р.

Цілі ООН викладені у ст. 1 Статуту:

1) підтримувати міжнародний мир і безпеку та з цією метою вживати ефективні колективні заходи для запобігання або усунення загрози миру, а також придушення актів агресії чи інших порушень миру, здійснювати мирними засобами, у згоді з принципами справедливості й міжнародного права, владнання або вирішення міжнародних спорів або ситуацій, що можуть привести до порушення миру;

2) розвивати дружні стосунки між націями на основі поваги принципу рівноправності й самовизначення народів, а також вживати інші відповідні заходи для зміцнення загального миру;

3) здійснювати міжнародне співробітництво у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру та в заохоченні й розвитку поваги до прав людини й основних свобод, незважаючи на раси, статі, мови і релігії;

4) бути центром для узгодження націй у досягненні цих загальних цілей.

Згідно зі ст. 2 Статуту для досягнення зазначених цілей Організація та її члени діють відповідно до таких принципів:

1) суверенна рівність усіх членів Організації;

2) сумлінне виконання узятих на себе зобов'язань;

3) вирішення міжнародних спорів мирними засобами таким чином, щоб не піддавати загрозі міжнародний мир і безпеку;

4) утримання в міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування як проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим способом, не сумісним з цілями ООН;

5) надання ООН її членами всілякої допомоги в усіх діях, що здійснюються нею відповідно до Статуту;

6) забезпечення того, щоб держави, що не є членами ООН, діяли відповідно до принципів Статуту;

7) невтручання ООН у справи, що входять до внутрішньої компетенції будь-якої держави.

Головними органами ООН є Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна та Соціальна Рада (ЕКОСОР), Рада з Опіки, Міжнародний Суд і Секретаріат.

На сьогодні членами ООН є 191 держава.

Генеральна Асамблея ООН складається з усіх членів Організації. Кожна держава представлена на її сесіях делегацію та має один голос.

Рада Безпеки ООН є постійно діючим органом і складається з 5 постійних (Росія, США, Великобританія, Франція та Китай) і 10 непостійних держав-членів.

Непостійні члени обираються Генеральною Асамблеєю на дворічний термін із врахуванням ступеню участі членів Організації в підтримці міжнародного миру та безпеки, а також принципу справедливого географічного розподілу (від Африки й Азії - 5 членів, від Східної Європи - 1, від Латинської Америки - 2, від Західної Європи й інших держав (Канади, Австралії та Нової Зеландії) - 2). Кожний член Ради має один голос.

Відповідно до ст. 24 (п. 1) Статуту для забезпечення швидких і ефективних дій ООН її члени покладають на Раду Безпеки головну відповідальність за підтримку міжнародного миру і безпеки та погоджуються в тому, що при виконанні обов'язків, які випливають із цієї відповідальності, Рада Безпеки діє від їхнього імені. Рада Безпеки уповноважується розслідувати будь-який спір або будь-яку ситуацію, що може привести до міжнародних непорозумінь або викликати спір, для визначення того, чи не може продовження цього спору або ситуації загрожувати підтримці міжнародного миру та безпеки. Рада Безпеки визначає існування будь-якої загрози миру, будь-якого порушення миру або акта агресії та дає рекомендації або вирішує, які заходи слід вжити для підтримання або відновлення міжнародного миру та безпеки.

Згідно зі ст. 62 Статуту ООН Економічна та Соціальна Рада (ЕКОСОП) уповноважена «здійснювати дослідження та складати доповіді з міжнародних питань в області економіки, соціуму, культури, освіти, охорони здоров'я та подібних питань або спонукати до цього інших, а також давати з будь-якого з цих питань рекомендації Генеральній Асамблеї, членам Організації та зацікавленим спеціалізованим установам». До її складу входять 54 держави, що обираються Генеральною Асамблеєю ООН на три роки та щороку оновлюються на одну третину. Штаб-квартира знаходиться в Нью-Йорку (США).

Міжнародний Суд ООН — головний судовий орган ООН, що діє відповідно до Статуту ООН і Статуту Міжнародного Суду. Основна функція Суду — вирішення спорів між державами.

Секретаріат і Генеральний Секретар ООН. Головне завдання Секретаріату полягає в забезпеченні нормального функціонування всього механізму Організації.

Відповідно до Статуту Генеральний Секретар є «головною адміністративною посадовою особою Організації». Генерального Секретаря обирають на 5 років. Його повноваження є переважно виконавчо-розпорядничими та пов'язані з реалізацією рішень Генеральної Асамблеї, Ради Безпеки й інших органів ООН, а також з обслуговуванням їхньої діяльності. Йому надане право доводити до відома Ради Безпеки будь-які питання, що, на його думку, можуть загрожувати підтримці міжнародного миру та безпеки.

Необхідне формування функціональних алгоритмів дій на виклики, що постали перед людською цивілізацією і самою Організацією на порозі XXI століття. Є безперечною цінністю ООН як могутнього фактора, здатного активізувати глобальні трансформації і спрямувати їх у русло економічного, гуманітарного й екологічного розвитку народів міжнародної спільноти держав.

5. Актуалізація питання про модернізацію ООН виникла не випадково і стала прямим наслідком кризових явищ у діяльності цієї найбільшої міжнародної універсальної міждержавної організації світового співтовариства (загальна криза міжнародних організацій, розпад біполярної конструкції світу, бурхливий розвиток інформаційних технологій, широка лібералізація фінансової та економічної сфер).

Проблема оптимізації структури ООН у контексті вдосконалення діяльності цієї найбільшої і єдиної універсальної організації світового співтовариства пов'язана з рядом факторів об'єктивного характеру, в основі яких лежать вимоги, які держави-члени ставлять до самої ООН, її Секретаріату, установ, фондів і програм, які діють у рамках чи під егідою організації. Ці фактори можна об'єднати в одну групу і назвати «проблемою неефективності ООН».

Україна, будучи державою-засновником ООН, уже як незалежна і суверенна держава, має намір надалі брати активну участь у діяльності ООН та її спеціалізованих установ, розвиваючи і збільшуючи набутий досвід і традиції, беручи реальну участь у діяльності нових інституцій ООН, створених у результаті її реформи.

2. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для самостійної роботи та поточного контролю знань, умінь та навичок здобувачів

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ» БАКАЛАВРІВ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ».

Тема 1. Місце дисципліни в системі підготовки фахівців у сфері міжнародних відносин та особливості їх підготовки в Харківському університеті ім. В. Н. Каразіна.

Мета семінарського заняття: ознайомитися з системою підготовки фахівців з міжнародних відносин, дізнатися особливості навчання на факультеті МЄВ та ТБ .

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Загальні відомості про спеціальність, спеціалізацію та кваліфікацію. Навчальний план підготовки бакалавра за освітньою програмою “Міжнародні відносини”.
2. Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти : молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр.
2. Сфери діяльності бакалавра з міжнародних відносин.

Завдання. Здобувачі готують відповіді на наведені питання у плані семінарського заняття. Потім по черзі обґрунтовують свою точку зору. Після обговорення кожного питання викладач підводить підсумки.

Питання для самостійного вивчення:

1. Що таке болонська система і в чому її переваги?
2. Які складові входять до системи вищої освіти України?

Завдання для самостійної роботи: Опрацювання законодавчої бази, підготовка доповідей.

Тема 2. Особливості університетської освіти. Харківський національний університеті імені В.Н. Каразіна.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою лекції, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Становлення університету як провідного навчального та наукового закладу України.
2. Особистість В. Н. Каразіна: життєвий та науковий шлях.
3. Дмитро Іванович Багалій: біографія та внесок у науку.
4. Микола Павлович Барабашов та його діяльність у ХНУ ім. Каразіна.
5. Ілля Мечников: життя та наукова діяльність нобелівського лауреата.
6. Лев Ландау та його робота у ХНУ ім. В. Н. Каразіна
7. Семен Кузнець: біографія та наукові здобутки.

Завдання. Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів та доповідей.

Тема 3. Система міжнародних відносин. Бачення міжнародного порядку Зб. Бжезинського

Мета семінарського заняття: ознайомитися з матеріалом лекції та з текстами Зб. Бжезинського, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Міжнародні відносини як суспільне явище: основні риси.
2. 3.2. Типи та рівні міжнародних відносин.
3. Робота Зб. Бжезинського «Велика шахівниця»: значення: вплив, прогностичний потенціал, актуальність для сучасної системи міжнародних відносин.

Завдання. Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів та доповідей; прочитати відривки з книги Зб. Бжезинського «Велика шахівниця».

**Тема 4. Основні учасники міжнародних відносин.
С. Хантінгтон «Зіткнення цивілізацій».**

Мета семінарського заняття: ознайомитися з концепцією зіткнення цивілізацій С. Хантінгтона; проаналізувати акторів міжнародних відносин.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Суб'єкти міжнародних відносин: сутність та різновиди. Державні та недержавні учасники міжнародних відносин.
2. С. Хантінгтон: біографія та науковий шлях.
3. Зіткнення цивілізацій?

Завдання. ознайомиться з лекційним матеріалом, працею Хантінгтона та підготувати доповіді.

Тема 5. Держава – головний суб'єкт міжнародних відносин.

Завдання. Здобувачі готують відповіді на наведені питання у плані семінарського заняття. Потім по черзі обґрунтовують свою точку зору. Після обговорення кожного питання викладач підводить підсумки.

План семінарського заняття:

1. Феномен держави як інституту та основного учасника міжнародних відносин.
2. Вплив держави на міжнародну політику в епоху глобалізації. Державний суверенітет.
3. Теорії походження держави.

Завдання. Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів та доповідей.

Тема 6. Особливості зовнішньої та внутрішньої політики держави.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою лекції, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Сутність та принципи зовнішньої політики держави. Типи зовнішньої політики держави.
2. Типи зовнішньої політики держави.
3. Співвідношення внутрішньої та зовнішньої політики держави.

Завдання. Здобувачі готують відповіді на наведені питання у плані семінарського заняття. Потім по черзі обґрунтовують свою точку зору. Після обговорення кожного питання викладач підводить підсумки.

Тема 7. Стратегія та тактика розбудови політичного іміджу.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою дисципліни, навчитися певним практичним прийомам з даної теми.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

Здобувачі готуються до участі у практичних завданнях з розробки та покращення іміджу політика, організації, країни.

Завдання. Здобувачі готуються до заняття за матеріалами лекції та читають рекомендовану літературу за темою.

Тема 8. Поняття інтересу в міжнародних відносинах.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою дисципліни, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Інтерес у міжнародних відносинах. Взаємозв'язок інтересів, мотивів і цілей суб'єктів міжнародних відносин.
2. Засоби міжнародних відносин. Сила як атрибут міжнародних відносин.
3. М'яка сила та її застосування в міжнародних відносинах.

Завдання. Здобувачі готують доклади про застосування м'якої сили на прикладі сучасних країн.

Тема 9. Міжнародний порядок та світове лідерство.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою дисципліни, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Концепція циклів світової гегемонії І. Валлерстайна.
2. Модельські та Томпсон: підхід до світового лідерства.

Завдання. Підготувати доповіді про цикли світового лідерства та навести приклади з історії.

Тема 10. Глобальні проблеми людства.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою дисципліни, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Демографічна проблема.
2. Екологічна проблема.
3. Забруднення Світового океану.
4. Міжнародний тероризм.
5. Запобігання поширенню ядерної зброї.
6. Проблема голоду.

Завдання. Підготувати доповіді про глобальні проблеми та перспективи їх вирішення.

Тема 11. Поняття і визначення дипломатії. Дипломатична та консульська служба.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою дисципліни, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Міжнародні відносини, зовнішня політика і дипломатія. Їх еволюція та сучасний стан.
2. Поняття та визначення дипломатії. Різновиди дипломатії.
3. Форми та методи дипломатії.

Завдання. Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів та доповідей.

Тема 12. Мистецтво дипломатії: від Античності до сучасності.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою дисципліни, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Основні віхи історії дипломатії.
2. Особливості дипломатії: від античності до сучасності. Основні вимоги щодо важливих якостей дипломата у минулому та сьогоденні.

Завдання. Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів та доповідей.

Тема 13. Робота консульської служби.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою дисципліни, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Дипломатична та консульська робота як складова дипломатичної служби, дипломатичних відносин, зовнішньополітичної діяльності держав.
2. Форми і методи роботи із забезпечення успішної діяльності закордонних дипломатичних представництв. Міністерство закордонних справ України. Загальна характеристика.

Завдання. Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів та доповідей.

Тема 14. ООН – універсальна міжнародна міжурядова організація.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою дисципліни, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Форми міжнародної співпраці.
2. Міжнародні організації у світовій політиці.
3. ООН - універсальна міжнародна організація.

Завдання. Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів та доповідей.

Тема 15. ЄС у сучасному світі.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою дисципліни, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. Європа та її місце у сучасному світі. Багатосторонні механізми в Європі: Європейський Союз, ОБСЄ, Рада Європи.
2. Європейська інтеграція. Етапи розширення Європейського Союзу. Основні цілі ЄС. Історія та структура ЄС. Європейський суд з прав людини. Україна і Рада Європи.

Завдання. Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, підготовка доповідей за кожним з етапів розвитку ЄС.

Тема 16. Регіональні проблеми міжнародних відносин. США в глобальному та регіональному вимірах.

Мета семінарського заняття: систематизувати та поглибити знання за темою дисципліни, залучити до наукового дослідження окремих питань теми та творчої діяльності.

Семінарське заняття: 2 год.

План семінарського заняття:

1. США в глобальному та регіональному вимірах. Світові позиції США. Глобальна стратегія США. Інструменти американського впливу. Дискусії про лідерство США

2. Регіональні проблеми міжнародних відносин (Азія, Близький та Середній Схід, Латинська Америка, Африка).

Завдання. Опрацювання навчальної літератури, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів та доповідей.

3. Індивідуальні завдання

Навчальним планом виконання індивідуального завдання не передбачено.

4. Завдання для підсумкового контролю знань, умінь та навичок здобувачів

Перелік питань до заліку з дисципліни «Вступ до спеціальності»

1. Місце освітньої програми «Міжнародні відносини» в переліку спеціальностей галузі знань 29 «Міжнародні відносини», за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.
2. Предмет і завдання навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності».
3. Головне завдання спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».
4. Система вищої освіти України. ЗУ «Про вищу освіту».
5. Типи вищих навчальних закладів, які діють в Україні.
6. Рівні вищої освіти України.
7. Харківській національний університет імені В.Н. Каразіна. Основні структурні підрозділи вищого навчального закладу.
8. Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини».
9. Кваліфікація та типові посади випускників за освітньою програмою «Міжнародні відносини».
10. Цикли дисциплін, які передбачені освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів з «Міжнародних відносин».
11. Діяльність фахівця з міжнародних відносин у Міністерстві зовнішніх справ України і його основних департаментах.
12. Види міжнародних неурядових організацій і діяльність в них фахівця з міжнародних відносин.
13. Співвідношення понять міжнародні відносини, зовнішня політика, світова політика, дипломатія.
14. Держава як основний суб'єкт міжнародних відносин.
15. Взаємозв'язок внутрішньої і зовнішньої політики
16. Національні інтереси як фундамент зовнішньої політики держави.
17. Державні та недержавні актори міжнародних відносин.
18. Поняття «міжнародна безпека».
19. Сила як ціль і засіб здійснення міжнародних відносин.
20. Поняття і визначення дипломатії.
21. Основні напрями зовнішньої політики України.

22. Західний вектор зовнішньої політики України на сучасному етапі.
23. Системний підхід у вивченні міжнародних відносин.
24. Вестфальська система міжнародних відносин.
25. Віденський конгрес і його вплив на формування міжнародної системи.
26. Ялтинсько-потсдамська система міжнародних відносин.
27. Особливості формування сучасної міжнародної системи.
28. Визначення сутності та порівняння понять «дипломатія», «дипломатична служба», «дипломат».
29. Форми та методи дипломатії.
30. Характеристика народної дипломатії.
31. Характеристика челночної дипломатії.
32. Характеристика цифрової дипломатії.
33. Загальна характеристика персоналу дипломатичних представництв.
34. Загальна характеристика інституту почесного консула.
35. Загальна характеристика персоналу консульських установ.
36. Дипломатичні прилеї та імунітети.
37. Загальна характеристика та структура Міністерства закордонних справ України.
38. ООН – універсальна міжнародна міждержавна організація.
39. Цілі, завдання і механізм роботи Генеральної Асамблеї і ради Безпеки ООН.
40. Роль Генерального секретаря ООН і завдання Секретаріату (в підтриманні міжнародного миру і безпеки).
41. Європейський Союз як найбільш розвинена форма інтеграційних об'єднань.
42. Структура, робочі органи і механізми функціонування ЄС.
43. Європейський Союз і Україна.
44. Розширення ЄС на початку XXI століття.
45. Рада Європи як приклад регіональної міжнародної міждержавної організації.
46. Європейський суд з прав людини.
47. Україна і Рада Європи
48. Роль і місце ОБСЄ в європейській підсистемі міжнародних відносин.
49. Члени ОБСЄ.
50. Роль міжнародного права в сучасних міжнародних відносинах.
51. Органи зовнішніх зв'язків сучасних держав.
52. Міжнародна політика США і їх роль у сучасних міжнародних відносинах.
53. Латинська Америка в міжнародних відносинах.
54. Африка в міжнародних відносинах.
55. Становлення азійсько-тихоокеанської спільноти – нового центру світової цивілізації.
56. Роль геополітики у міжнародних відносинах.

5. Рекомендована література

Основна література

1. Дипломатична та консульська служба: навч. посібник /Турчин Я. Б., Горбач О. Н., Дорош Л. О., Івасечко О.Я., Ільницька У. В. –Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 260 с.
2. Дорош Л. О. Вступ до спеціальності «Міжнародні відносини»:навч. посібн. / Л. О. Дорош, Ю. Я. Тишкун, Я. Б. Турчин. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 189 с.
3. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX століття): навч. посіб. / Я.Б.Турчин, Р.Б.Демчишак. Т.І. Плазова. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 140 с.
4. Мальський М.З. Теорія міжнародних відносин: Підручник / Мальський М.З., Мацяк М.М.. – 2-ге видання, дом. та виправл.. – К.: Кобза, 2003.
5. Основи теорії міжнародних відносин. Словник: Навч. посіб./ П.М. Гетьманчук, Л.О. Дорош, М.В. Здоровега, О.Я. Івасечко, У.В.Ільницька, О.В.Кукарцев, З.Й. Куньч, Ю.Р.Лемко, Г.І.Луцишин, Ю.Я. Тишкун, Я.Б. Турчин. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 244 с..
6. Основи теорії міжнародних відносин: навч. посібник / Я.Б. Турчин, Л.О. Дорош, М.В. Здоровега, О.Я. Івасечко, У.В. Ільницька, О.В. Кукарцев, Ю.Р.Лемко, Ю.Я.Тишкун. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 244 с.

Допоміжна література

1. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т/ Л.В. Губерський. - К. -2004.- 760 с.
2. Коппель О.Л. Міжнародні системи. Світова політика: Навчальний посібник. -К. -2001. - 224 с.
3. Репецький В.М Дипломатичне і консульське право / В.М. Репецький. – К., 2006. – 372 с.
4. Сагайдак О.П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи / О.П. Сагайдак, П.Д. Сардачук. – К.: Знання, 2008. – 295 с.
5. Цыганков П.А. Теория международных отношений: Хрестоматия. -М.- 2002.- 400 с.
6. Шепелєв М.А. Теорія міжнародних відносин.-К.-2004.- 622 с.

7. Віденська конвенція про дипломатичні відносини. 18 квітня 1961 р. // Право зовнішніх зносин. Збірник документів. / Упорядники Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. – К. : Видавничий дім «Промені», 2003. – С. 82–92

8. 4. Віденська конвенція про консульські відносини. 24 квітня 1963 р. // Інформаційно- довідковий бюлетень з консульських питань. – Київ, 1996. Вип. 1. С. 43–68;

9. Конвенція про спеціальні місії. 8 грудня 1969 р. // Право зовнішніх зно- син. Збірник документів / Упорядники Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко – К. : Промені, 2003. – С. 463–475;

10. Венская конвенция о представительстве государств в их отношениях с международными организациями универсального характера // Право зовнішніх зносин. Збірник документів. / Упорядники Ю. В. Алданов, І. М. Забара, В. І. Резніченко. – К. : Промені, 2003. – С. 436 – 460

11. Консульський статут України. 2 квітня 1994 р. // Інформаційно- довідкови бюлетень з консульських питань. – Київ, 1996. Вип. 1. С. 68–86.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. www.mfa.gov.ua – Міністерство закордонних справ України.
2. www.usipr.kiev.ua – Український незалежний центр політичних досліджень.
3. www.un.kiev.ua – ООН в Україні.
4. www.osce.org – Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).
5. www.coe.kiev.ua – Рада Європи на Україні. Документи Ради Європи.
6. www.bc.kiev.ua – Британська Рада на Україні.
7. uamedia.visti.net – Сервер української преси UaMedia.Visti.Net.
8. www.zerkalo-nedeli.com – Сайт міжнародного суспільно-політичного щотижневика «Дзеркало Тижня».
9. www.for-ua.com – Інтернет-газета «ForUm».
10. <http://www.zik.com.ua> - Західна інформаційна корпорація.
11. <http://www.mfa.gov.ua> - Міністерство закордонних справ.
12. <http://www.razumkov.org.ua> - Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова.
13. <http://www.parlament.org.ua> - Лабораторія законодавчих ініціатив.
14. <http://www.politik.org.ua> - Український центр політичного менеджменту.
15. <http://www.icps.com.ua/> - Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД).
16. <http://dif.org.ua/ua> - Фонд «Демократичні ініціативи».
17. <http://www.kipu.org.ua> - Київський інститут проблем управління імені Горшеніна.